

Rasisme på psykologkontoret

Victoria Tran Huynh
spesialist i samfunns- og allmennpsykologi

Som psykolog med en annen hudfarge enn hvit har jeg ved flere anledninger fått rasistiske kommentarer fra klienter. Det som har overrasket mest, er holdningene til kolleger.

Etter politidrapet på George Floyd i USA har det blitt rettet mye oppmerksomhet mot systematisk rasisme. Systematisk rasisme eksisterer også i Norge, og temaet engasjerer mange. Jeg håper det også kan engasjere flere norske psykologer. Da jeg gikk på psykologstudiet i Bergen fra 2009 til 2014, var temaene rasisme og diskriminering lite omtalt. Kulturpsykologi var ikke obligatorisk pensum, kun et lite valgfag. Et valgfag som jeg valgte å ta, som den eneste fra mitt kull, i selskap med utvekslingsstudenter. Jeg var også en av få psykologstudenter med minoritetsbakgrunn. Da kullet mitt avla slutteksamen, var jeg den eneste med en annen hudfarge enn hvit.

Jeg undret meg ofte over hvorfor kulturpsykologi ikke var et fag som interesserte flere på studiet, med tanke på den økte globaliseringen. Heller ikke på kurs under spesialiseringen, ble dette perspektivet tematisert. Ettersom innvandrerbefolkningen utgjør nesten 17 prosent av den norske befolkningen, er det svært skuffende at vi psykologer får så lite opplæring i kulturpsykologi i grunnutdanningen og spesialiseringsprogrammet.

Mine erfaringer som psykolog med minoritetsbakgrunn har vært både fordelaktige og ufordelaktige.

Hudfarge som støykilde

Hvor godt rustet er vi da i møte med klienter med annen etnisk bakgrunn enn oss selv? Hvor mye kan vi om andre kulturer? Og hvor bevisst er vi på vår posisjon som psykologer med den hudfargen vi har? Kan min hudfarge være en støykilde i samarbeidet med klienter? Som psykolog med minoritetsbakgrunn, kan jeg ikke la være å tenke på disse spørsmålene. Psykologer er trent opp i å være bevisste på egne holdninger og fordommer, men hvor bevisst er vi på våre holdninger til rasisme? En tidligere studie (Helms & Carter, 1991) har vist at klienter anså lyshudete terapeuter som dyktigere enn mørkhudete terapeuter, og derfor foretrakk terapeuter med lys hud. Dette gjaldt for både klienter med lys og mørk hud.

The doll study-eksperimentene på 40-tallet av Clark & Clark støtter også preferansen de fleste har for lyshudete. Som psykolog med annen hudfarge enn hvit, er det vanskelig å la være å bli berørt av slike forskningsresultater i møte med klienter. Det fører til en usikkerhet som jeg har lært å bli bevisst på. Usikkerhet om klienter vil forhåndsstemple meg ut ifra min hudfarge, eller faktisk vurdere meg ut ifra mine ferdigheter og kompetanse. Har jeg samme utgangspunkt som andre, lyshudete psykologer?

Mine erfaringer som psykolog med minoritetsbakgrunn har vært både fordelaktige og ufordelaktige. Noen klienter med minoritetsbakgrunn har satt pris på at jeg også har minoritetsbakgrunn som dem, og at det har bidratt positivt til en større felles forståelse som har styrket vår allianse. Andre klienter har gitt meg både direkte og indirekte rasistiske kommentarer, som alltid har vært interessant å utforske. Noen ønsker ikke å ha meg som deres behandler. Om det har skyldtes mitt utenlandske navn vet jeg ikke. De færreste oppgir det som årsak. Ofte har de heller

begrunnet det med min alder; at de tror jeg mangler livserfaring fordi jeg er ung. Uansett årsak, kan det å bli utsatt for rasisme og diskriminering oppleves sårende. Likevel kan jeg tolerere å oppleve rasisme fra klienter, og det blir en del av jobben å kunne håndtere det.

Det overrasket meg at det fantes slike holdninger også hos psykologer.

«Dårlig business»

En gang hadde jeg en muntlig avtale om å begynne i praksis ved et privat psykologkontor. Alt virket lovende. Da jeg dro innom kontoret for å signere kontrakten, fremsto psykologen som var leder usikker, og sa at han hadde hatt dårlig erfaring med psykologer med utenlandsk navn. Han opplevde at det var færre klienter som ville gå til slike psykologer, og at det ville være dårlig business for hans psykologkontor. Derfor kunne jeg ikke få jobben.

Det overrasket meg at det fantes slike holdninger også hos psykologer. Denne viktige opplevelsen og bevegelsen #blacklivesmatter har fått meg til å undre over hvor bevisste vi psykologer er på våre holdninger og fordommer mot andre med minoritetsbakgrunn og annen hudfarge?

Hvor bevisst er vi på fordelene og ulempene som følger av vår hudfarge? Kan det være at vi ubevisst utsetter andre for rasisme? Hvordan vet vi når det er rasisme eller ikke? Dette er spørsmål og temaer som jeg håper psykologer i Norge vil engasjere seg mer i.

Heldigvis er jeg stolt av min minoritetsbakgrunn og anser den som et viktig bidrag til å utvide mangfoldigheten blant psykologer i Norge.